

УДК 346.232 (477)

Ю.М. Криворучко

аспірант
Класичний приватний університет

ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

У статті проаналізовано основні принципи та завдання державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.

Ключові слова: механізм, органи державної влади, інститути громадянського суспільства, принципи, завдання.

I. Вступ

В Україні за роки незалежності сформована державна політика у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства, забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів виконавчої влади, для реалізації якої створено відповідну нормативно-правову базу. Забезпечення відкритості та прозорості державної політики є одним з пріоритетних завдань кожного органу виконавчої влади, для реалізації якого державні інституції повинні, зокрема, проводити консультації з громадськістю, здійснювати взаємодію з консультативно-дорадчими органами – громадськими радами, сприяти проведенню громадської експертизи своєї діяльності тощо. Досвід демократичних держав світу засвідчує, що саме суспільна участь дає змогу домогтися більшої ефективності в багатьох сферах суспільного життя – від реалізації соціальної політики до сфери державного управління.

Проблеми проведення діалогу органів влади з громадськістю в системі державного управління розглядають такі вітчизняні вчені, як: Е. Афонін, О. Бабінова, Р. Войтович, Л. Гонюкова, О. Крутий, В. Надрага та ін.

II. Постановка завдання

Мета статті – висвітлити основні принципи та завдання державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.

III. Результати

Демократичне врядування є необхідною передумовою для побудови демократичної системи управління. Ефективне демократичне врядування є результатом взаємодії добре скоординованої влади, з одного боку, та обізнаного, зацікавленого й активного громадянина – з іншого. Узагальнюючи сучасні погляди на проблематику демократії, зазначимо, що до основних критеріїв демократії зараховують “народовладдя” – здійснення влади (публічної) та врядування народом безпосередньо. Принцип народовладдя закріплений у ст. 5 Конституції України [2], де сказано, що носієм суверенітету і

єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Визначення народу верховним носієм державної влади є вираженням народного суверенітету. Це означає, що народ, не розділяючи ні з ким своєї влади, здійснює її самостійно й незалежно, виключно у своїх інтересах. Право народу на встановлення та здійснення влади є його природним правом. Громадянське суспільство – суспільство громадян із високим рівнем економічного, соціального, політичного, культурного й морального розвитку, яке спільно з державою утворює розвинуті правові відносини; суспільство рівноправних громадян, яке не залежить від держави, але взаємодіє з нею заради загального блага. Високий рівень розвитку громадянського суспільства забезпечує демократичність держави. Становлення громадянського суспільства являє собою невіддільний процес удосконалення громадянина, суспільства, влади, політики, права, який охоплює всі без винятку сфери життєдіяльності.

В Україні запропоновано курс глибоких реформ і системної модернізації країни, що охоплює всі сфери суспільного життя людини як унікальної особистості та громадянина. Щоденна діяльність громадянського суспільства та його організацій є необхідною умовою функціонування правової держави й демократичного врядування. Слід підкреслити, що будь-яка модернізація суспільства приречена на провал, якщо народ має неефективну владу та слабку державу. У цьому сенсі мета України – створення справжньої республіки як спільної справи громадян, об'єднаних спільним інтересом до розвитку країни та розумінням суспільства як спільного блага. В умовах побудови громадянського суспільства, на наш погляд, до процесів політичного управління має бути залучений кожен громадянин, система державних інститутів поставлена під контроль громадян, завданням державної політики є створення політико-правових умов для зміцнення громадянського суспільства, стано-

влення громадських організацій як повноцінних учасників у вирішенні соціально-економічних і соціокультурних питань [1].

Політична основа громадянського суспільства – це демократична, правова держава, що забезпечує кожному громадянину можливість брати участь у державних справах. У такій державі абсолютно неприпустимою є будь-яка дискримінація за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного й соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Економічною основою громадянського суспільства є відносини ринкового характеру. Роль економічного чинника залишається важливим для функціонування громадянського суспільства, оскільки, з одного боку, громадянське суспільство зазнає значного впливу приватних економічних інтересів, а з іншого – розвинуте громадянське суспільство може стати союзником учасників ринкових відносин, що сприятиме стабілізації державної політики, перерозподілу фінансових та інформаційних потоків. Власність у контексті громадянського суспільства має використовуватись для блага людини й суспільства через благодійництво або економічну діяльність інститутів громадянського суспільства.

Соціальною основою громадянського суспільства має бути соціальне середовище нового типу, яке максимально відповідає демократичним (загальносуспільним) цінностям розвитку громадянського суспільства та спрямоване на їх опанування.

Правовою основою створення та функціонування громадянського суспільства в Україні є положення Конституції України, а саме: права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави; держава гарантує право кожного на свободу світогляду й віросповідання; держава закріплює право за громадянами України на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації; держава гарантує право громадянам брати участь в управлінні державними справами; держава створює належні умови, що забезпечують право всіх направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування тощо [2].

Основні принципи державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні були сформульовані ще в Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства,

яка була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2007 р. Стратегічні пріоритети цієї політики вперше були закріплені на законодавчому рівні у 2010 р. Законом України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”.

Затвердження у 2012 р. Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та Плану першочергових заходів щодо її реалізації довели серйозність намірів держави в цій сфері й наявність політичної волі для їх втілення [4].

Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні ґрунтується на принципах:

- пріоритету прав і свобод людини;
- верховенства права;
- рівності та недискримінації;
- взаємної відповідальності держави й громадянського суспільства за вирішення завдань розвитку суспільства та держави;
- відкритості й прозорості діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування під час здійснення ними своїх повноважень;
- партнерства та конструктивної взаємодії держави і громадянського суспільства; стимулювання громадської активності;
- залучення інститутів громадянського суспільства до формування та реалізації державної політики, в тому числі державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства, на всіх рівнях;
- невторчання органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в діяльність інститутів громадянського суспільства, в тому числі засобів масової інформації, за винятком випадків, установлених законом [4].

Завданнями реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні є: приведення національного законодавства щодо діяльності інститутів громадянського суспільства у відповідність з європейськими стандартами; конституційне закріплення в межах процесу модернізації Конституції України інститутів громадянського суспільства, основ їх взаємодії з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; сприяння становленню й розвитку мережі інститутів громадянського суспільства в багатоманітності їх форм; налагодження ефективної взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; забезпечення участі громадянського суспільства та його інститутів у процесах формування й реалізації державної, регіональної політики; впровадження європейських підходів до питань делегування інститутам громадянського суспільства окремих функцій держави щодо реалізації

державної політики в гуманітарній і соціальній сферах; забезпечення умов для активізації участі громадян у процесі підготовки та прийняття управлінських рішень, здійснення ефективного громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, зокрема, щодо запобігання та протидії корупції, підвищення прозорості діяльності цих органів; підтримка різноманітних форм місцевої демократії; укорінення громадянської культури та суспільної практики волонтерства й благодійництва, забезпечення сприятливих умов для їх розвитку; створення системи ресурсного забезпечення сталої діяльності інститутів громадянського суспільства; підтримка громадських ініціатив, спрямованих на формування культури гендерної рівності, подолання стереотипів щодо ролі та місця чоловіків і жінок у суспільстві [4].

На сьогодні в Україні існує проблема, яка полягає в тому, що громадська думка недостатньо врахована та недостатньо вивчається органами публічної влади. Громадська думка – це опосередкована форма консультацій органів державної влади з громадськістю щодо формування та реалізації державної політики. Вивчення громадської думки здійснюється шляхом: проведення соціологічних досліджень і спостережень (опитування, анкетування, контент-аналіз інформаційних матеріалів, фокус-групи); запровадження спеціальних рубрик у друкованих та електронних ЗМІ; проведення експрес-аналізу коментарів, відгуків, інтерв'ю, інших матеріалів у пресі, на радіо, телебаченні для визначення позиції різних соціальних груп; опрацювання та узагальнення висловлених у зверненнях громадян зауважень і пропозицій; проведення аналізу цільової інформації, що надходить до спеціальних скриньок. Результати вивчення громадської думки органи державної влади враховують під час прийняття рішень та їх подальшої реалізації [3].

Слід підкреслити, що державно-управлінські рішення не завжди відповідають проблемам та очікуванням громадян. Нерідко останні намагаються впливати на процес державного управління, але більшість таких спроб є невдалими. Під впливом досить негативного стереотипу складається оцінка

громадянами України діяльності органів публічної влади. Від якості управлінських рішень, що приймають державні службовці, часто залежить не тільки ефективність і результативність відповідної державної політики, а й рівень життя населення, здоров'я та добробут громадян.

Комунікативна діяльність розглядається і як складова повсякденної діяльності, і як зовнішньо спрямована робота, що вимагає своїх правил і також має певним чином оцінюватися. При цьому необхідно враховувати, що комунікативна діяльність спрямована на взаємодію, побудовану певним чином. Отже, не тільки самі відносини породжують необхідність комунікативної діяльності, а й спрямована комунікативна діяльність може породжувати формування та розвиток тих чи інших відносин [1].

IV. Висновки

Сучасний розвиток демократії в Україні потребує вдосконалення механізмів взаємодії громадян і держави, її методів та форм. У контексті активізації формування громадянського суспільства в Україні найактуальнішими питаннями сьогодення є налагодження ефективної взаємодії між владою та суспільством, створення дієвих механізмів цього процесу.

Список використаної літератури

1. Бажинова О.А. Взаємодія органів публічної влади з громадськістю як чинник демократизації державного управління [Електронний ресурс] / О.А. Бажинова // Державне будівництво : ел. наук. фак. вид. – 2011. – № 2. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2011-2/doc/6/08.pdf>.
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К. : Преса України, 1997. – 80 с.
3. Крутій О.М. Діалогова взаємодія органів державної влади та громадськості : монографія / О.М. Крутій. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ "Магістр", 2008. – 302 с.
4. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації : Указ Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/212/2012>.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2013.

Криворучко Ю.М. Принципы взаимодействия публичной власти с общественностью

В статье проанализированы основные принципы и задачи государственной политики содействия развитию гражданского общества в Украине.

Ключевые слова: механизм, органы государственной власти, институты гражданского общества, принципы, задачи.

Krivoruchko Y. Principles of public authorities interaction with the public

In Ukraine since independence shaped public policy in promoting the development of civil society, openness and transparency of authorities to implement which created a regulatory framework. Ensuring

ing openness and transparency of government policy is one of the priorities of each executive agency to implement any government institution shall, to consult with the public, perform the interaction of an advisory body – the public councils, to promote public assessment of its activities and so on. Experience democracies of the world shows that it is public participation allows for greater efficiency in many areas of public life – from the implementation of social policy to the field of public administration.

Ukraine has offered a course of deep systemic reforms and modernization of the country, covering all aspects of life. The focus of this course – the person as a unique individual and as a citizen. Daily activities of civil society and its organizations is a prerequisite for the functioning of the rule of law and democratic governance. It should be emphasized that dear modernization of society is doomed to fail if people have the power inefficient and weak states. In this sense, the goal of Ukraine – the creation of a true republic as a common cause of citizens united by a common interest in the development and understanding of society as a common good. In terms of building a civil society, in our opinion, in political management must be involved in every national system of public institutions – placed under the control of citizens, public policy challenge is to create a political and legal conditions for the strengthening of civil society, the emergence of NGOs as full participants in addressing the socio – economic and cultural issues.

Basic principles of state policy to promote the development of civil society in Ukraine were formulated in the concept promoting executive power of civil society, which was approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine of 21 November 2007. Strategic priorities of this policy were first enshrined in law in 2010, the Law of Ukraine “On the basis of domestic and foreign policy”.

Modern democracy in Ukraine requires improving the mechanisms of interaction between citizens and the state, its methods and forms. In the context of the revitalization of civil society in Ukraine burning issue today is the establishment of effective cooperation between government and society, create effective mechanisms of this process.

Key words: *mechanism, public authorities, civil society institutions, principles, objectives.*